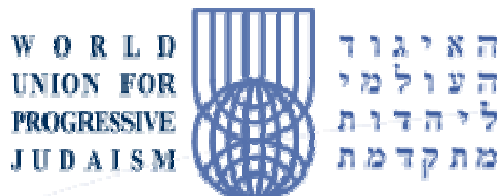

5773

Torah from Around the World

קמח אין תורה אין ואם תורה אין קמח אין אם
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 31 augustus 2013 / 25 elloel 5773
Sidra Nitsawim-Wajelech, Devariem [Deuteronomium] 29:9-31:30
Tanach blz. 410-417
Haftara: Jesjaja 61:10-63:9
Tanach blz. 905-907

Commentaar: Rabbijn Mark H. Levin, DHL, Joodse Gemeente Beth Torah, Overland Park, Kansas, Verenigde Staten

Vertaler: Frits Pront

[Het Engelse origineel](#)

Kies daarom het leven

Atem Nitsavim wordt in de jaarlijkse Tora-cyclus twee keer gelezen in de liberaal-joodse gemeenten: één keer als deze sidra in de wekelijkse cyclus aan de beurt is en nog een keer, maar dan gedeeltelijk, op de ochtend van Jom Kippoer. De sidra opent met de beroemde spiritueel-historische aanname dat het hele volk Israël aan de Sinai heeft gestaan terwijl het de Openbaring ontving, zowel de generaties die de Uittocht hebben meegemaakt alsook al hun nakomelingen. De sidra vervolgt met de verzekering dat God niet langer het gezag uitoefent over de *mitswot* (geboden en verboden), maar dat ze nu de verantwoordelijkheid zijn van het Joodse volk. Een beroemde *midrasj*, die bekend staat als de Oven van Achnai, komt tot de conclusie dat na de Sinai God niet langer gaat over de betekenis en inhoud van de joodse wet. In plaats daarvan gedijsen deze wetten onder de besluitvorming van het Joodse volk.

De Chabad Chassidim baseren zich op de Likoetei Amariem (Tanja) van Schneur Zalman van Liadi (de oprichter van Chabad, FP) en deze voor hen richtinggevende tekst begint met een uiteenzetting van de betekenis van de bijbelverzen in deze sidra: „De geboden die ik u vandaag heb gegeven, zijn niet te zwaar voor u en liggen niet buiten uw bereik...” (Dewariem 30:11 e.v.). Schneur Zalman's mystieke leer voor de gewone man of vrouw beschrijft de noodzakelijke innerlijke, psychologische staat van het gemiddelde individu die erop uit is God te dienen in vreugdevolle heiliging. De leer beschrijft dat Joden niet alleen keuzen dienen te maken in hun doen en laten, maar ook in hun denken en dit alles met als doel God te dienen.

De sidra beschrijft een fundamentele keus die elk mens onder ogen moet zien, namelijk of wij het leven tot een zegen of tot een vloek willen maken. De sidra waarschuwt: "...u staat voor de keuze tussen leven en dood, tussen zegen en vloek. Kies voor het leven – voor uw eigen toekomst en die van uw nakomelingen..." (Dewariem 30:19). De duidelijk meest voor de hand liggende betekenis (*psjat*) hiervan is dat door te leven volgens de mitzwot en daarmee te doen wat God verlangt, wij in staat zijn om een leven te leiden dat voldoening geeft.

Merkwaardigerwijs noemt de Talmoedische interpretatie van „kies leven" de verplichting van een vader om zijn zoon (in het moderne Jodendom plegen wij te zeggen: en ook zijn dochter) een productief vak te leren, zodat zij/hij in haar/zijn levensonderhoud kan voorzien. De Jeruzalemse Talmoed (Kiddoesjin, hoofdstuk 1, halacha 7, gemara) leert: „De geboden waaraan de vader zich moet houden met betrekking tot zijn zoon: hem besnijden, hem loskopen, hem de Tora onderrichten en hem een ambacht leren, een vrouw voor hem zoeken. En Rabbi Akiwa zegt, 'hem leren zwemmen...'... 'en daardoor kiezen voor leven,' dit is een ambacht."

Een vergelijkbare tekst in de Babylonische Talmoed is zelfs nog uitgesprokener: „De vader is verplicht wat zijn zoon betreft hem te besnijden, hem los te kopen, hem Tora te onderrichten, een vrouw voor hem te verzorgen en hem een ambacht te leren. Sommigen zeggen hem ook zwemles te geven. Rabbi Judah zei: Wie zijn zoon geen vak leert, leert hem misdadiger te worden; Misdadiger! Kun je je dat indenken!- Maar het is alsof hij hem misdadigheid heeft geleerd (Kiddoesjin 29a, trans. Soncino p. 137-8)".

Rasji leert ons, in zijn commentaar op „...het is alsof hij hem banditisme leerde,": „Want als hij geen vak kent en hij niets te eten heeft zal hij op een tweesprong belanden en anderen gaan beroven."

In Victor Hugo's beroemde *Les Misérables*, zo mogelijk nog beroemder en populairder gemaakt door de Broadway musical, steelt Jean Valjean brood om zijn gezin te eten te geven; hij komt in de gevangenis omdat hij gehoor gaf aan het ingeboren verlangen zijn kind in leven te houden. Moeilijke morele vraagstukken houden de keus in tussen twee of meer slechte opties. Zal ik het leven van mijn kind redden door te stelen, of zal ik mijn kind verwaarlozen? Veel redelijke mensen zullen ervoor kiezen hun kind te redden en dan maar te gaan stelen. Men zou zelfs kunnen stellen dat het stelen in zulke omstandigheden een leven redt, een belangrijkere mitswa dan 'je zult niet stelen.' Volgens Rasji's verklaring en volgens de mening van andere geleerden, redt het leren van een vak aan onze kinderen een leven; en het voorkomt dat men zo'n uiterst complexe en pijnlijke beslissing moet nemen. Daarom is het een fundamentele verantwoordelijkheid van ouders.

In Wajikra [Leviticus] 19:18 kunnen wij de waarschuwing „Heb je naaste lief als jezelf" lezen. Volgens de overlevering sloeg de mitswa op Joden onderling. Maar heeft men in onze moderne wereld, waar alle mensen - gemaakt naar het evenbeeld van God - moreel gelijkwaardig zijn, niet de plicht anderen net zoveel bescherming te bieden als Joden? (Beresjiet/Genesis 5:1-2) En als we verantwoordelijkheid hebben onze eigen kinderen een vak te leren, hebben wij dan niet de maatschappelijke verantwoordelijkheid om dezelfde kansen te bieden aan alle kinderen?

Anders gezegd: is het in onze complexe wereld een mitswa te garanderen dat alle kinderen toegang hebben tot het leren hoe zij in hun onderhoud kunnen voorzien, zodat niemand van hen in de val loopt te moeten beslissen tussen stelen en doodgaan van de honger?

Je kunt er niet omheen dat wij verplicht zijn om onze eigen kinderen op te leiden. Moet deze verplichting zich ook uitstrekken tot het creëren van kansen voor anderen wat betreft een gelijksoortige opleiding? We zijn het er over eens dat, als wij die kansen niet scheppen, dit zal resulteren in het moeten maken van een morele keus. Kunnen wij die kinderen die niet de mogelijkheid hebben gehad een opleiding voor productief werk te krijgen, het kwalijk nemen als sommigen van hen in de bodemloze put van de misdaad afdalen? Onze eigen Talmoed geeft aan dat precies dát gevaar bestaat!

Op zijn minst confronteert onze traditie ons met het vraagstuk van het toegankelijk maken van een basisopleiding om te kunnen leven zonder je toevlucht te nemen tot misdaad. Elk van ons moet een antwoord vinden op die vraag en er naar handelen. Zoals Rabbi Tarfon leerde: „Het is niet onze verantwoordelijkheid om de opdracht te voltooien, maar wij zijn ook niet vrij om ons er van te distantiëren." (Pirkei Awot 2:21).